

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. VII. Vtrum saltem evidentia in attestante, cum fide compossibilis sit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

art. 4. & probat ex Apostolo ad Hebræos 11. dicente quod *fides est argumentum non apparentium*, vel ut in textu Græco habetur, *ἐξ ἀφανῶν*, id est *non visorum*: Sed per actum scientiæ evidentis, aut per claram Dei visionem, etsi illa per modum transeuntis fiat, res credita definit esse non visa, & incipit esse apparens & manifesta, ut constat: Ergo per actum scientiæ evidentis, vel per claram Dei visionem, per modum transeuntis communicatam, objectum fidei tollitur.

194. Respondeo concessa Majori, negando Minorem. Ad cuius probationem dico, objectum fidei habitualis esse non visum habitualiter: unde quantumcumque aliquid sit visum actualiter, dummodo habitualiter sit non visum, non destruitur ratio formalis objecti habitus fidei: sicque ille cum actu scientiæ evidentis, vel cum clara Dei visione, per modum transeuntis communicata, in eodem intellectu stare potest; quia licet actus scientiæ aut visionis denominent objectum visum, vel apparens actualiter, non tamen habitualiter & permanentiter; id enim solum competit habitui scientiæ, aut lumini gloriæ, per modum habitus & qualitatis permanentis collato, quo pacto confertur Sanctis in patria.

195. Dices: Actualis visio facit objectum magis & perfectius esse visum, quam habitualis: Ergo si habitus scientiæ, & lumen gloriæ, per modum habitus & qualitatis permanentis collatum, cum habitu fidei stare nequeant, à fortiori actus scientiæ & visionis erunt cum illo impossibiles.

Sed nego consequentiam: hoc enim non est causa quare habitus fidei & scientiæ simul stare nequeant, sed major & directa oppositio, quam inter se habent: unde cum actus scientiæ, & visionis non opponatur directe habitui fidei, sed mediate tantum & indirecte, ut supra ostensum est, simul cum illo esse possunt. Sicut licet major sit malitia in actibus, quam in habitibus vitiorum; tamen quia actus non contrariatur directe habitui, sed indirecte tantum, cum habitu vitij potest esse actus virtutis, vel contra habitus virtutis cum actu vitij, ut docet Divus Thomas 1. 2. questione 71. articulo 4. ubi sic discutit: *Aliiter se habet habitus in anima, & forma in re naturali: forma enim naturalis ex necessitate producit operationem sibi convenientem, unde non potest esse simul cum forma naturali actus forma contraria; sicut non potest esse cum calore actus in frigidationis, neque simul cum levitate motus descensionis, nisi forte ex violentia exterioris moventis: sed habitus in anima non ex necessitate producit suam operationem, sed homo utitur eo cum voluerit; unde simul habitus in homine existente, potest non uti habitu, aut agere contrarium actum, & sic potest habens virtutem procedere ad actum peccati.*

ARTICULVS VII.

Utrum saltem evidentia in attestante cum fide compossibilis sit?

§. I.

Quibusdam premissis, conclusio affirmativa statuitur.

196. Hæc questio nullam patitur difficultatem apud illos, qui evidentiam objecto fidei non repugnare existimant, dummodo per aliud

A medium quam per revelationem habeatur: cum enim evidentia rei in se major sit, quam evidentia in attestante, quæ non est ipsius rei revelata, sed duntaxat ipsius revelationis, & testificationis nobis factæ, ita ut clarè & evidenter nobis constet revelationem illam esse à Deo; illi qui docent evidentiam rei in se posse simul stare cum fide, à fortiori id asserere debent de evidentia in attestante. Sed apud Thomistas, qui cum Praeceptore Angelico docent evidentiam rei in se, etsi per aliud medium quam per revelationem habeatur, repugnare objecto fidei, disputari solet, an saltem evidentia in attestante cum fide compossibilis sit, vel ut alij loquuntur, an objecta fidei ab eo credi possint, qui evidenter cognoscit, extra visionem beatam, Deum illa revelare? Proxima resolutione

Supponendum est primò contra Bannem, infra quæst. 5. art. 1. dubio unico, solut. ad 2. posse dari evidentiam in attestante extra visionem beatificam.

Probatur breviter: Evidentia in attestante est certa & evidens cognitio revelationis divinæ: Sed divina revelatio, cum fiat per aliquem exteriorem effectum, qui dicitur locutio, est cognoscibilis evidenter extra verbum; alias enim daretur aliquod ens, quod secundum se, & in propria natura, non esset evidenter cognoscibile: Ergo potest dari evidentia in attestante extra verbum, seu visionem beatificam.

Confirmatur: Quemadmodum possumus cognoscere evidenter vocem alicujus hominis loquentis, absque eo quod ipsum videamus; ita potest Deus manifestare vocem suam, sive exteriorem illos effectus, quibus loquitur & testificatur aliquid, quique consistunt in veris miraculis, potest, inquam, illos effectus, subindeque vocem suam manifestare, absque eo quod à nobis videatur: Ergo potest dari evidentia in attestante, extra visionem beatificam.

Id etiam variis exemplis illustrari & confirmari potest. Nam primus Angelus, ut infra ostendemus, dum esset viator, habuit evidentiam in attestante de Dei revelatione, cum certò & evidenter cognoverit se à solo Deo posse illuminari. B. etiam Virgo, cum sciret se non peperisse viam ordinariam, & simul Virginem se esse, & matrem, taleque signum acceperat in testimonium divinitatis filij quem genuerat, habebat evidentiam in attestante de Christi divinitate. Idem dicendum de Lazaro, cum certò sciret, Christum in testimonium suæ divinitatis ipsum à mortuis suscitasse. Item S. Thomas infra quæst. 171. art. 5. & Cajetanus ibidem, docent Prophetam, dum illuminatur à Deo, certum fieri de illuminatione & locatione Dei, habereque ejus evidentiam, juxta illud 2. Regum 23. *Mihi locutus est fortis Israel, dominator hominum, sicut lux aurora oriente Sole mane rutilat absque nubibus.* Ubi omnino appositè, ad innuendum hanc revelationem esse evidentem, saltem in attestante, comparatur luci auroræ, ut distinguatur tum à cognitione omnino clara & meridiana, quæ est visio beatifica; tum à cognitione omnino obscura, scilicet sola fide. Denique valde probabile est, Apostolos, & Evangelistas, eandem habuisse evidentiam divinæ revelationis: cum enim divina providentia infima per media regat & administret, congruum videtur, ut primi fidei Doctores, quibus Deus immediatè mysteria sua revelavit, eorumque organo & ministerio illa cæteris cre-

denda proposuit, majorem aliquam illorum habuerint notitiam, quæ alia esse nequit, quam evidentia in attestante, quæ inter fidem & visionem media est. Unde 1. Joan. 1. dicitur: *Quod vidimus, testamur, & annuntiamus vobis, ut vos credatis.* Ubi asseritur vidisse Apostolos quod nos credimus; vidisse, inquam, non in se, sed in attestante.

200. Suppono secundò, evidentiam divinæ revelationis, quæ evidentia in attestante dicitur, dupliciter posse considerari: primò secundum se solam, absque alia cognitione evidenti, sibi conjuncta: secundò prout est conjuncta cum alia duplici cognitione clara & evidenti, quarum una sit, quod Deus non potest mentiri, nec falli, nec fallere; altera, quod quando Deus revelat aliquam veritatem, loquatur in sensu literalis & proprio, ita ut possit formari sequens discursus: *Deus non potest mentiri, nec falli, nec fallere; & modo in sensu literalis dicit mihi quod Verbum caro factum est: ergo ita est à parte rei.* In quo discursu præmissæ sunt evidenter notæ, & conclusio benè ex illis inferitur.

201. Tertio supponitur tanquam certum, quod fides potest stare cum evidentia in attestante, primo modo considerata: nam etsi aliquis cognoscit Deum sibi loqui, si tamen ex alia parte non cognoscit evidenter, quod Deus non possit falli, nec fallere, & quod loquatur in sensu literalis & proprio, non est sufficiens motivum ad cognoscendum evidenter ita esse sicut Deus loquitur.

Unde solum difficultas est de evidentia in attestante, secundo modo considerata, prout scilicet secum habet adjunctas alias duas cognitiones evidentes, ex quibus potest formari prædictus discursus; an scilicet cum assensu fidei illa composibilis sit?

Partem negantem tenent Durandus, Bannez, & Victoria, quos sequitur illustrissimus Archiepiscopus Avenionensis, hic art. 5. cap. 8. Hanc etiam ut probabilem defendit Joannes à S. Thoma, disp. 2. art. 2. sed affirmativa sententia in schola D. Thomæ communior est, eamque docent Cajetanus infra quæst. 5. art. 1. Ferrariensis 3. contra Gentes, cap. 40. Alvarez in 1. p. disp. 61. conclus. 2. Philippus à S. Trin. hic disp. 2. dub. 5. & alij: cum quibus.

Dico: Qui habet evidentiam in attestante, id est evidentiam divinæ testificationis, potest habere fidem de veritate testificata, quamvis tunc etiam clarè & evidenter cognoscat Deum in sensu literalis & proprio loqui, & ipsum nec falli nec fallere posse.

202. Probatur primò conclusio ex D. Thoma, infra quæst. 5. art. 2. in corp. ubi sic ait: *Si aliquis Prophetæ prænunderet in sermone Domini aliquid futurum, & adhiberet signum, mortuum suscitando; ex hoc signo convinceretur intellectus videntis, ut cognosceret manifestè hoc dici à Deo, qui non mentitur, licet illud futurum quod prædicatur, in se evidens non esset: unde per hoc ratio fidei non tolleretur.* Quibus verbis clarè facitur, quod cum manifesta cognitione locutionis Dei, qui non mentitur, potest stare fides circa rem dictam, vel revelatam, quia per talem locutionem, vel revelationem, ipsa non redditur evidens in se.

203. Respondet Joannes à S. Thoma, oppositam sententiam ut probabilem defendens, S. Doctorem in illo loco non agere de evidentia testificationis in se, sed de evidentia credibilitatis, quam omnes concedunt posse stare cum fide.

A Sed hæc responsio manifestè repugnat textui, ait enim S. Thomas: *Ex hoc signo convinceretur intellectus videntis, ut cognosceret manifestè.* Hoc dicit à Deo, qui non mentitur. Quæ verba evidentiam testificationis in se, non verò solius credibilitatis, apertè declarant. Nec valet quod subdit prædictus Author, nimirum verba illa S. Doctoris significare solum, quod intellectus convinceretur per tale miraculum, ut manifestè crederet illud esse credibile credibilitate divinâ: nam verba illa: *Cognosceret manifestè hoc dici à Deo*: non nisi de divina dictione, seu locutione, intelligi possunt, ut de se patet.

204. Addo quod ex ratione S. Thomæ colligitur ipsum loqui de evidentia ipsius testificationis, seu revelationis: tota enim ratio, quam ibi proponit ad probandum quod non tollitur ratio fidei circa illud futurum, quod quis evidenter cognoscit à Deo dici, est quia tale futurum remanet nihilominus in se obscurum: sed etsi cognoscatur evidenter divina testificatio, seu revelatio, adhuc tale futurum in se obscurum remanet, ut ex infra dicendis constabit: Ergo prædicta verba D. Thomæ de evidentia testificationis, & non solum credibilitatis, possunt & debent intelligi.

205. Probant secundò nostram conclusionem plures ex nostris Thomistis hoc discursu. Qui propositionibus fidei nostræ obscurum præbere potest assensum, potest eas credere: Sed licet aliquis evidenter cognoscat, extra visionem beatificam, Deum eas revelare, idque in sensu proprio, & in tali revelatione non posse nec decipi, nec decipere, potest tamen obscurum eis præbere assensum; cum eas non videat in seipsis, nec in causa, vel in effectu; nam illa testificatio extrinseca non est causa veritatis testificatæ, quandoquidem sine tali testificatione staret talis veritas; item non causatur testificatio ut effectus illius veritatis, cum solum causetur à Deo testificante: Ergo licet aliquis evidenter cognoscat extra visionem beatificam, Deum propositiones nostræ fidei revelare, idque in sensu proprio, & in tali revelatione non posse decipi, nec decipere, potest nihilominus eas credere, subindeque stare fides cum evidentia in attestante.

206. Verùm hæc ratio sic proposita parùm urget: quia responderi potest cum Joanne à S. Thoma, demonstrationem evidentem non requirere resolutionem in causas, vel in effectus entitatis, sed in causas & fundamenta veritatis ad quod sufficit qualibet connexio necessaria: unde si illud sit conditio requisita, siue medium extrinsecum, siue causa extrinseca, sufficit ad generandam notitiam evidentem & convincentem intellectum. Sicut multæ demonstrationes mathematicæ procedunt ex rationibus omnino extrinsecis, & tamen veram generant scientiam; & demonstrationes deducunt ad inconveniens, vel procedentes à simili, per extrinsecum medium procedunt, & nihilominus evidentem pariunt notitiam. Ergo licet autoritas dicentis sit medium extrinsecum, si tamen habeat necessariam connexionem cum veritatibus revelatis, quoad rationes ipsis proprias, veram illarum generabit demonstrationem & scientiam.

207. Quapropter aliter debet formari illa ratio, ut sit efficax, & urgeat Adversarios, sicque breviter proponi. Qui cognoscit evidenter veritates nostræ fidei, non quoad rationes ipsis proprias, sed tantum quoad rationem illis omnibus communem, potest eas credere, quantum ad prædicta ipsis

specialia : Sed qui evidenter cognoscit extra visionem beatificam, Deum revelare veritates nostræ fidei, loquendo de ipsis in sensu proprio, & non mentiendo, evidentiam habet de illis, solum quoad rationem eis communem : Ergo potest adhuc eas credere, quoad prædicata cuilibet specialia. Minor est certa : qui enim evidenter extra visionem beatificam cognoscit, Deum veritates fidei nostræ, in sensu proprio, & non mentiendo, revelare, evidentiam habet de illis, duntaxat quoad ipsarum revelationem, quæ, ut constat, est quid eis commune. Major verò probatur : Ideo solum qui evidenter cognoscit nostra mysteria esse credibilia, potest tamen, etiam juxta doctrinam Adversariorum, ea quantum ad prædicata specialia credere, quia evidentia credibilitatis est evidentia rationis, non specialis, sed communis omnibus mysteriis : Ergo similiter qui cognoscit evidenter veritates nostræ fidei, non quoad rationes ipsis proprias, sed tantum quoad rationem illis omnibus communem, potest eas, quantum ad prædicata ipsis specialia, credere. Sicut in humanis licet aliquis evidentem habeat cognitionem de aliqua re, secundum rationem communem & genericam, puta quoad rationem corporis, vel animalis, potest tamen adhuc habere fidem humanam circa prædicata ipsi specialia, & credere alteri homini dicenti, quod res illa sit leo, vel homo, vel Petrus, aut Joannes.

208. Probatur tertiò conclusio : Angelus ante beatitudinem, & in statu viæ, habuit fidem, ut docet S. Thomas infra quæst. 5. art. 1. & tamen supremus Angelus habebat evidentiam in attestante mysteriorum quæ Deus ipsi tunc revelavit : cum enim evidenter cognosceret se esse supremum & primum Angelorum, subindeque non posse ab alio illuminari (illuminatio enim est superioris ad inferiorem) evidenter etiam cognoscebat, quod Deus immediatè ipsi loquebatur, & sua mysteria revelabat : quin imò omnes Angeli videntur fuisse immediatè illuminati à Deo de mysteriis fidei ; habuerunt enim illorum revelationem in primo instanti suæ creationis, in quo solus Deus poterat eis loqui ; nam cum omnes simul creati sint, non poterat aliquis eorum præsupponi, ut alium illuminaret, subindeque omnes cognoscebant se immediatè à Deo illuminari, & tamen in eo instanti habebant fidem : Ergo fides stare potest cum evidentia divinæ testificationis seu revelationis, quæ evidentia in attestante dicitur.

209. Huic argumento, quod efficacissimum est, varîè occurrunt Adversarij. Quidam dicunt, quod licet primus Angelorum videret se esse supremam omnium creaturarum quas cognoscebat, poterat tamen existimare, quod Deus per miraculum occultaret sibi creaturam superiorem, quâ mediante proponerentur res fidei. Alij asserunt, quod Angeli in primo instanti non cogitabant, nec attendebant quod Deus, qui est prima veritas, nec poterat fallere, nec falli ; evidentia autem in attestante, de qua in præsentî est quæstio, debet habere conjunctam evidentem cognitionem, quod Deus nec falli, nec fallere potest, ut suppositione i. annotavimus. Tertiò Joannes à S. Thoma, loco suprà citato, respondet quod Deus non revelavit Angelo evidentem determinatum sensum in quo loquebatur, sed locutus est cum aliquo mysterio, & includendo plures sensus, quorum determinationem non evidenter, sed cum aliqua obscuritate, Deus proponebat An-

A gelo : Sicut modò in sacra Scriptura multa mysteria sunt recondita, quorum ipsi Prophetae, quando ea scribebant, aut dicebant, determinatum & genuinum sensum evidenter non cognoscebant.

Sed hæc frivole & gratis dicuntur : In primis enim nulla prorsus erat ratio, ob quam primus Angelorum suspicaretur sibi proponi res fidei ab aliqua creatura, quæ ipsum lateret ; nam ille evidenter cognoscebat se esse supremum Angelorum, & quod ipsi debebatur connaturaliter cognitio Angelialterius, si daretur, & aliàs nulla apparebat causa, quâ Deus moveretur ad denegandum ei quod ipsi erat debitum connaturaliter : Ergo absque fundamento asseritur talis existimatio in Angelo supremo. Addo quod, juxta illam responsum, fateri necesse est, quod sine miraculo non potuerit esse fides in primo Angelorum, quod dicendum non est.

Gratis etiam & absque fundamento recurritur ad inadvertentiam, per quam primus Angelorum in primo instanti non adverterit, quod Deus, qui est prima veritas, nec falli, nec fallere potest : non enim appareret ex quo capite impediretur Angelus, ne in eo instanti ad veritatem tam claram & evidentem attenderet ; quin imò debebat attendere ad illam, antequam eliceret actum fidei : nam cum alicui proponitur credenda aliqua veritas difficilis & supra naturam, non potest non cogitare, neque non attendere ad autoritatem dicentis, ex qua debet moveri ad credendum, ut constat manifestè in omnibus quibus proponitur divina fides, & faciliùs intelligitur in Angelo cognoscente evidenter revelationem esse à Deo.

Non videtur quoque probabile, nec verissimile, quod mysteria fidei, quæ nobis sine ambiguitate fuerint revelata, fuerint supremo Angelo indeterminatè & confusè proposita, & ubi nobis litteraliter & clarè dictum fuit, Deum esse Trinum & Unum, supernaturalem præmiatorem, Verbum divinum esse Incarnatum, &c. Angelo fuerit confusè revelatum.

§. II.

Solvuntur objectiones.

O B jicis primò contra præcedentem conclusionem : Qui evidenter cognoscit aliquam veritatem, non potest eam simul credere, aliàs enim cum assensus fidei sit cognitio obscura, posset quis evidenter simul & obscurè eandem veritatem cognoscere : Sed qui evidenter cognoscit Deum esse summè veracem, eumque aliquam veritatem nostræ fidei revelare, & in quo sensu eam revelat, evidenter eo ipso cognoscit talem veritatem, id enim cujus revelatio est evidens, non est obscurum, sed manifestum : Ergo non potest eam credere, subindeque fides cum evidentia in attestante stare nequit.

E Confirmatur primò : Qui evidenter cognoscit medium, evidenter cognoscit etiam conclusionem, quæ necessariò & evidenter ex illo inferitur : Sed summa Dei veritas, ejusque de aliqua propositione testimonium, est medium ex quo talis propositio necessariò & evidenter inferitur : propterea enim iste syllogismus, *Quidquid à Deo, qui summè verax est, revelatur, intellectum eo sensu quo revelatur, est verum* : Atqui Verbum carnem esse factum, revelatum est à Deo, qui summè verax est : Ergo hæc propositio, *Verbum caro factum est, eo modo intellecta quo à Deo revelata fuit, est*

est vera: iste, inquam, discursus, est necessarius & evidens in eo qui evidenter cognoscit veritatem majoris & minoris ipsius: Ergo qui evidenter cognoscit Deum esse summè veracem, eumque aliquam veritatem revelare, & simul in quo sensu ipsam revelet, evidenter cognoscit talem veritatem, proindeque non potest eam credere.

213. Confirmatur secundo: Qui evidentiam habet de visione beatifica, evidenter eo ipso divinam essentiam cognoscit etiam in seipsa: Ergo similiter qui videt revelationem alicujus veritatis à Deo fieri, evidenter talem veritatem in seipsa cognoscit.

214. Respondeo ad objectionem, distinguendo Majorem: Qui evidenter cognoscit aliquam veritatem, tam in medio ipsi intrinseco & proprio, quam in communi & extrinseco, non potest simul eam credere, concedo: Qui evidenter cognoscit veritatem aliquam, præcisè in medio ei extrinseco, & communi, subdistinguo, non potest eam credere, quoad rationem communem, sive quoad connexionem quam habet cum tali medio, concedo Majorem: quoad rationem specialem, sive quoad connexionem quam habet cum alio medio sibi intrinseco & proprio, in quo non videtur, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: Qui evidenter cognoscit Deum esse summè veracem, eumque veritatem aliquam revelare evidenter, ipsam cognoscit in medio intrinseco & proprio tali veritati, nego Minorem: in medio illi extrinseco & communi, concedo Minorem. Et eodem modo distinguo Consequens: Ergo non potest veritatem illam credere, quoad rationem ei communem, sive quoad connexionem quam habet cum medio extrinseco in quo cognoscitur, concedo: Quoad rationem specialem, sive quantum ad connexionem quam habet cum medio intrinseco in quo non cognoscitur, nego.

215. Explicatur distinctio: Duplex est medium connexionem habens cum veritate nostræ fidei, v. g. cum humanitate Christi, unum ei extrinsecum & commune cum aliis veritatibus ad fidem pertinentibus, nempe divina revelatio; & aliud ei intrinsecum, & proprium, nimirum rationalitas, vel risibilitas Christi: licet autem qui evidenter cognoscit Deum esse summè veracem, eumque revelare quod Christus sit homo, & in quo sensu veritatem illam revelet, evidenter eo ipso cognoscat talem veritatem, in medio ipsi extrinseco & communi, nempe in testimonio quod Deus dat de illa, subindeque non possit veritatem illam credere, consideratam secundum quod continetur in divina revelatione; non tamen propterea eandem veritatem, sive humanitatem Christi, cognoscit evidenter in medio ipsi intrinseco, & proprio, nempe in rationalitate, vel risibilitate, atque adeo potest eam credere, ut contentam in illo. Et per hoc patet ad primam confirmationem: distinguenda enim similiter est Major: Qui evidenter cognoscit medium, evidenter cognoscit conclusionem quæ manifestè ex illo sequitur, formaliter consideratam, ut sequitur ex tali medio, concedo: consideratam, ut continetur in alio medio sibi intrinseco & proprio, in quo non videtur, nego.

216. Ad secundam confirmationem, nego consequentiam, & paritatem: Ratio disparitatis est, quia cum visio beatifica specificetur intrinsecè & essentialiter à divina essentia, subindeque sit medium ei intrinsecum, non potest evidenter cognosci, quin simul eo ipso evidenter cognoscatur di-

A vina essentia, etiam in seipsa, saltè quoad an est: at verò divina revelatio à nulla ex veritatibus, quæ sub ipsa cadunt, specificatur intrinsecè, sed omnino accidentaliter & extrinsecè se habet ad illas: unde ex eo quod manifesta de illa habeatur notitia, evidenter quidem cognoscitur veritas revelata extra seipsam, nempe in Deo ipsam testificante & revelante, non tamen in seipsa.

Instabis tamen: Qui habet scientiam à posteriori de aliquo objecto nostræ fidei, non potest ipsum credere: Ergo neque qui evidentiam habet de illius objecti revelatione à Deo facta. Antecedens constat ex dictis articulo precedenti: ideo enim diximus, Philosophum Christianum non posse habere fidem de ista veritate, *Deus existit*, quia de ipsa habet demonstrationem à posteriori. Consequentia verò probatur: Qui habet scientiam à posteriori de objecto fidei, sive de existentia Dei, videt tantum ipsam in medio ei extrinseco, nempe in ejus effectu, non verò in medio intrinseco; effectus enim à Deo producti, non sunt ipsi intrinseci, sed omnino extrinseci: Ergo si nihilominus talis evidentia objecti excludat fidei assensum de illo, evidentia similiter veritatis in divina revelatione, tanquam in medio extrinseco, non compatietur fidem circa illam veritatem.

Respondeo concessio Antecedente, negando consequentiam, & paritatem. Ad ejus probationem, distinguo Antecedens: Qui habet scientiam à posteriori de existentia Dei, videt illam in medio tantum ei extrinseco formaliter, concedo: in medio ei extrinseco etiam virtualiter, nego Antecedens, & Consequentiam: revelatio enim divina est medium extrinsecum tam virtualiter quam formaliter objecto revelato.

Explicatur solutio: Cum omnis effectus sit, non quidem formaliter, sed virtualiter in sua causa, & Deus sit primum efficiens omnis entitatis, quælibet creatura potest dici, quoad omnia quæ habet, virtualiter Deo intrinseca: At verò divina revelatio, quamvis sit causa efficiens esse extrinseci veritatum nostræ fidei, nempe esse revelati, esse testificati, non tamen esse intrinseci illarum, subindeque nullo modo, etiam virtualiter, saltè quoad esse proprium & intrinsecum quod habent, dici possunt ei intrinseca.

Objicies secundo: Si habens evidentiam de divina alicujus veritatis revelatione, posset tamen eam credere, sequeretur quod beati possent habere fidem de perpetuitate suæ gloriæ, & de futuris contingentibus non pertinentibus ad ipsorum statum: Sed hoc non potest dici, juxta doctrinam Divi Thomæ, & Discipulorum ejus, fidem in beatis non admittentium: Ergo nec illud. Sequela probatur: Beati non cognoscunt perpetuitatem suæ gloriæ in ipsa, aut in verbo, sed solum in voluntaria Dei revelatione; non enim eo ipso quod vident divinam essentiam, necesse est quod videant perpetuitatem suæ beatitudinis: similiter futura contingentia quæ cognoscit beatus, si non pertineant ad ipsius statum, non videntur ab eo, nec in seipsis, nec in essentia divina, sed solum in divina revelatione: Ergo si habens evidentiam de divina alicujus veritatis revelatione, posset eam credere, poterit beatus credere perpetuitatem suæ gloriæ, & futura contingentia ad ipsius statum nullo modo pertinentia.

Respondeo negando utramque sequelam. Et ad probationem, quoad perpetuitatem gloriæ, nego quod beati eam non videant in divina essentia:

Gg

cum enim de ratione beatitudinis perfecta & consummate, qualis est beatitudo, sit evidentia perpetuitatis ipsius, necesse est quemlibet beatum in divina essentia, cujus visio est tota beatitudo, videre, per perpetuitatem suam gloriam. Quamvis vero ad futura contingentia, dicunt aliqui quod cum omnis obsecutus statum beatitudinis dedecet. Deus, revelat extra visionem divinae essentiae cuilibet beato futura contingentia, ad ipsius statum pertinentia, revelat, inquam, illa per impressionem clari luminis ea in seipsis manifestantur. Sed dato quod sine evidentia in seipsis revelentur a Deo in statu beatitudinis, nego quod propterea beati, etiam stando in nostra doctrina, fidem de illis habeant; cum enim videant obiectum primum nostrae fidei, nempe Deum ut Unum & Trinum, in seipso, subindeque ipsum non credant, nequeunt retinere fidem circa obiecta secundaria fidei, qualia sunt futura contingentia, quamvis obscure cognita: sicut ex eo quod obiectum primum spei possideant, nempe beatitudinem animae, non retinent spem circa obiectum eius secundarium, videlicet circa beatitudinem corporis, licet nondum eam possideant.

222.

Ex dictis hactenus in resolutione praesentis difficultatis collige, evidenter cognoscetes Deum revelare mysteria nostrae fidei, in hoc differre a ceteris fidelibus, qui hanc evidentiam non habent, quod isti habent fidem, non solum de mysteriis revelatis, sed etiam de eorum revelatione, illi vero solum de mysteriis revelatis.

ARTICULUS V. VIII.

An obiecta seu mysteria fidei Christianae sint evidenter credibilia?

223.

Occasione delumpta ex doctrina D. Thomae hic art. 4. ad 2. & ad 3. ubi docet mysteria fidei in generali, & sub ratione credibilia, videri ab eo qui credit, disputant Theologi in praesenti, an mysteria nostrae fidei sint evidenter credibilia, id est, an homo habeat certam & evidentem cognitionem de credibilitate mysteriorum nostrae fidei. Pro cuius resolutione, sit

§. I.

Conclusio affirmativa statuatur.
Deo igitur, mysteria fidei Christianae esse evidenter credibilia. Ita Divus Thomas loco citato, & 1. contra Gentes cap. 6. & Theologi communiter.

224.

Probatur primo ex illo Psal. 92. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis: per testimonia enim, ea quae Deus testificatus est, qualia sunt mysteria fidei, intelligi possunt, quae, ut exponit Lyranus, Credibilia facta sunt nimis, id est magis quam prima principia scientiarum, ac proinde evidenter. Unde Augustinus 7. confess. cap. 10. *Falsitas dubitarem vivere me, quam esse vera quae audire.*

225.

Probatur secundo conclusio ratione generali. Sive aliqua evidentia nihil est cognoscibile per iudicium determinatum; nam quod penitus obiectum est, illud est penitus incognoscibile: Ergo si sit evidentia credibilitatis nihil est scibile, & si sit evidentia probabilitatis nihil est opinabile; ita si sit evidentia credulitatis nihil est credibile. Nec dici potest, voluntatem pro sua libertate

A) posse credere, vel voluerit: voluntas enim non potest movere intellectum extrinsecum obiectum, neque ipsa facit obiectum, sed supponit; unde non potest movere aut applicare intellectum, ut credat, nisi id quod appareat credibile.

Probatur tertio: Illud est evidenter credibile, quod idoneis testibus, & validissimis argumentis probatur: Sed mysteria nostrae fidei sunt huiusmodi. Ergo evidenter credibilia sunt. Major patet: credibilitas enim non sumitur, sicut veritas, ex connexione intrinseca quae reperitur inter praedicatum & subiectum, sed ab extrinseco dicentis testimonio, & ab aliis fundamentis & motivis extrinsecis. Minor vero suadetur: nam mysteria

B) nostrae fidei enarrant Unigenitus, qui est in sinu Patris (qui Apocal. 1. Testis fidelis, appellatur, & Joan. 8. de seipso dicit: Ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati). Prophetiae praedicaverunt, Martyres testati sunt, Confessoresque doctissimi & sanctissimi docuerunt. Validissimis etiam probantur argumentis, sumptis ex praedictione ipsorum per oracula Prophetarum, ex miraculis, quae in illorum confirmationem facta sunt. Constatante Deo signis & portentis, & variis virtutibus, & Spiritum Sancti distributionibus, ut dicitur ad Hebraeos 2. ex conversione mundi ad fidem Christi, ex modo mirabili quod fides Christiana in mundum introducta,

C) propagata, & conservata fuit, & aliis argumentis digressionem sequenti exponendis, quae breviter insinuavit Augustinus libro contra Epistolam fundamenti cap. 4. ubi ait: Multa sunt quae in Ecclesia merito iustissime tenent, consensu populorum & gentium, auctoritas miraculorum inchoata. Spe autem charitate firmata, & vetustate nutrita. Tenet ab ipsa sede Petri Apostoli, cui pascendae oves suas Dominus mandavit, usque ad praesentem Episcopatum, successio sacerdotum. Teneat denique ipsum Catholicum nomen, quod non sine causa inter tam multas haereses sic ista Ecclesia obtinuit, ut cum omnes heretici se Catholicos dici velint, quarent tamen peregrino alicui, ubi ad Catholicam con-

D) veniatur, nullus haecorum, vel basilicam suam, vel domum audeat ostendere. Similia credibilitatis motiva indicat Picus Mirandulanus Epistolâ 1. dicens: Magna insania est, Evangelio non credere, cuius veritatem sanguis Martyrum clamat, Apostolica resonant voces, prodigia probant, ratio confirmat, elementa loquuntur, Damones confitentur. Sed longe maior insania est, de veritate Evangelii non dubitare; vivere tamen, quasi de eius falsitate non dubitares.

§. II.

Solvuntur objectiones.

E) Obijcies primo: Si mysteria Christianae Religionis essent evidenter credibilia, vel essent evidenter credibilia fide divina, vel fide tantum humana? Neutrum dici potest: Ergo non sunt evidenter credibilia. Minor quoad secundam partem videtur certa, quidquid in contrarium dicat Vazquez: Si enim mysteria nostrae fidei essent evidenter credibilia fide tantum humana, non posset homo prudenter eis majorem fidem quam humanam adhibere, utpote cum non sit major fides rebus adhibenda, quam ea quae videntur esse credibiles. Probatur vero quantum ad primam: Primo quia cum esse credibile fide divina, sit denominatio desumpta a fide divina, tanquam a forma extrinseca,

226.

227.

227.